علیرضا مشایخی

باغ‌های ایران

برای پیانو

کتاب دوم

مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور
تهران ۱۳۹۶

فهرست قطعات

یک خاطره، اُپوس ۱۲۴ ..... ۸ ..... **Memory,** Op. 124

کریستال شماره‌ی ۱، اُپوس ۱۱۳ ..... ۱۵ ..... **Kristall, No. 1,** Op. 113

کریستال شماره‌ی ۲، اُپوس ۱۱۳ ..... ۲۰ ..... **Kristall, No. 2,** Op. 113

واریانت شماره‌ی ۲، اُپوس ۱۵۱ ..... ۲۷ ..... **Variant, No. 2,** Op. 151

آثار علیرضا مشایخی را می‌توان مهمترین طرح بنیانی و مدوَّن از «موسیقیِ نو» دانست. صورت‌بندی‌های او از چگونگیِ طرح «موسیقیِ نو» در ایران و تبیین‌های حاصل از آن، بر بنیانی ایستاده‌اند که در دوره‌ی معاصرِ تاریخ موسیقی، بی‌سابقه بوده است: طرح انضمامیِ نسبت موسیقی و تفکر. این نسبت، در اصطلاحِ «موسیقیِ تفکر» خود را آشکار کرده است. به‌بیانِ دیگر، طرح «موسیقیِ نو» در تبیین «موسیقیِ تفکر» نهفته است و پس از شرح این نسبت، راه برای طرح «موسیقیِ نو» در ایران گشوده و هموار می‌شود. به‌بیانِ دقیق‌تر، «موسیقیِ نو» رابطه‌ی فراموش‌شده‌ی موسیقی و تفکر را یادآوری و «موسیقیِ تفکر»، ضرورت «موسیقیِ نو» را آشکار می‌کند. آثار علیرضا مشایخی، سبب طرح بنیانیِ «موسیقی نو» در ایران شده است. صورت‌بندی‌های متفاوت او از «موسیقی نو» در دوره‌های متفاوتِ آهنگسازیش قابل بررسی و تبیین هستند. دوره‌ی نخست آهنگسازیِ علیرضا مشایخی به‌پیشنهادِ هوشنگ طاهری، «تمرکز گسترده» نام دارد. موضوع این دوره از آثارِ آهنگساز، تمرکز بر «صدا»، «سکوت» و «زمان» است. به‌بیانِ دیگر، تمرکز بر «صدا» و «سکوت» سبب طرح «زمان» به‌عنوانِ رابطِ میان این‌دو است. ازاین‌رو دِولُپمان در این دوره، به‌سوی دِولُپمانِ زمان‌مندیِ پیکره‌های «صدا» و «سکوت» راه می‌بَرَد. در سی‌دیِ «بوفِ کور»، تعدادی از آثار این دوره منتشر شده‌اند. همچنین در سی‌دیِ «۱۳۴۹» که به‌تازگی ازسوی «مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـهنری ماهور» منتشر شد، تعدادی از این آثار که پس از ۳۸ سال بازنشر شدند در دسترس هستند. دوره‌ی دوم به‌پیشنهادِ برنارد مشایخی، «موسیقیِ نسبی» نام دارد. در این دوره، یکی از ابعاد موسیقی محوریت می‌یابد و سایر ابعاد و ساختار اثر، نسبت به آن تعریف می‌شوند. در سی‌دی‌های «باغ‌های نیشابور»، «همراه شوپن»، «سپِکتروم» و «مُتزارتِ من، مالرِ من» تعدادی از این آثار در دسترس هستند. علیرضا مشایخی دوره‌ی سوم آهنگسازیش را «Meta-X» نامیده است. در این دوره، پیوستگی و رابطه‌ی دوره‌های متفاوت تاریخ موسیقی و سبک‌شناسی‌های حاصل از آن، به موضوع آهنگسازی تبدیل می‌شوند. در سی‌دی‌های «تهران‌ـدوئال»، «دریا» و «مِتاایکس» تعدادی از این آثار منتشر شده‌اند. همچنین دوره‌ی چهارم آهنگسازی علیرضا مشایخی به‌پیشنهادِ سینا صدقی «مانیفِست» نام‌گذاری شد. این رویکرد نوین، مبتنی بر دست‌آوردهای دوره‌ی «Meta-X»، درصدد است تا نسبت‌های فراموش‌شده‌ی فرهنگ‌ها و تراديسیون‌های تاریخیِ متفاوت یادآوری شوند و به آشکارگی برسند. آثار این دوره، در سی‌دی‌های «دنیای من: سمفُنیِ شماره‌ی ۹» و «گرَند کنسرتو» منتشر شده‌اند.

علیرضا مشایخی از معدود آهنگسازانی است که در سه دیسیپلین فُرم، ساختار چندصدایی و نُتاسیون، آهنگساز مؤلِّف است. آثار ارائه‌شده در مجموعه‌ی «باغ‌های ایران»، صورت مدَّون‌شده‌ی نظام چندصداییِ او را دربَر دارند. «تئوریِ مکمِّل» در رَوَند تکامل خود به یک نظام چندصدایی تبدیل شده است که می‌تواند گستره‌های متفاوت سبک‌شناسی را گِردِهم آوَرَد و راهی برای آهنگسازی در شیوه‌های متفاوت بگشاید. مبانیِ «تئوریِ مکمِّل» در جلد دوُم «فرهنگ آهنگسازی» به‌تألیفِ علیرضا مشایخی تبیین شده است. در قطعات این مجموعه «فُرم»، از یک‌سو مبتنی بر مفاهیم بنیانیِ موسیقیِ ایرانی شکل گرفته و از سوی دیگر، راه‌های عبور از مرزهای

آن نیز اندیشیده و تصنیف شده است. برای مثال می‌توان به فُرم «بداهه» ملهَم از موسیقیِ ایرانی اشاره کرد. در این شیوه، تکامل ایده‌ی مرکزی و بنیانیْ‌صورت جدیدی از دِوِلُپمان را معرِّفی می‌کند و ساختار کلّیِ اثر را شکل می‌دهد. موومان دوُّم «در جست‌وجوی زمان ازدست‌رفته» اپوس ۱۱۱ شماره‌ی ۱ و «فرار» از مجموعه‌ی «شهرزاد» اپوس ۱۱۵ از مصادیق صورت‌بندیِ «فُرم»، ملهَم از مفاهیم بنیادین موسیقیِ ایرانی و «آن‌سوی ابرها» از مجموعه‌ی «شهرزاد» اپوس ۱۱۵ و «یک خاطره» اپوس ۱۲۴ از مصادیق خروج از این صورت‌بندی، به‌سوی طرح شیوه‌های نوینِ آهنگسازی ملهَم از موسیقیِ ایرانی هستند. در این آثار، آهنگساز در مسیری گام نهاده که ما را به دوره‌ی «مانیفِست» ـ دوره‌ی چهارم آهنگسازیِ مشایخی ـ راهنمایی خواهد کرد. در این دوره مرزهای محتوا و فُرم از میان می‌رَوَد، یگانگی میان آنها محقَّق می‌شود، پیوستگی و ازآن‌هم‌بودگیِ دوره‌های متفاوت تاریخ موسیقی به تبیین موجَّهی دست می‌یابد. مجموعه‌های «باغ‌های ایران» و «شهرزاد»، متناوب در آزمون‌ها و مسابقه‌های تخصصیِ نوازندگیِ پیانو اجرا شده‌اند. همچنین آثار ارائه‌شده در مجموعه‌ی «باغ‌های ایران» توسط استاد فریماه قوام‌صدری ضبط، و توسط مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـهنری ماهور به‌صورتِ لوح فشرده (CD) منتشر شده‌اند.

سینا صدقی